
SVĚTOVÁ PRÓZA
Thomas Snégaroff
Mobiloil
Spiknutí
Stín fašismu nad Bílým domem
VYŠEHRAD

Spiknutí

Stín fašismu nad Bílým domem

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Thomas Snégaroff
Spiknutí – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

MŮŽE DEMOKRACIE PŘEŽÍT SPIKNUTÍ MOCNÝCH?

Rozhovor
se světem

Thomas
Snégaroff

Spiknutí

Thomas
Snégaroff

Spiknutí

Stín fašismu nad Bílým domem

VYŠEHRAD

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme d'aide à la publication F. X. Šalda, a bénéficié de la collaboration de l'Institut français de Prague.

Tato kniha vychází za pomoci programu na podporu publikační činnosti F. X. Šalda Francouzského institutu v Praze.

© Éditions Albin Michel – Paris 2025
Published in arrangement with Literary Agency Rubinstein, Paris.
Translation © Aneta Jelšíková, 2026

ISBN tištěné verze 978-80-267-3523-6
ISBN e-knihy 978-80-267-3521-2 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-267-3525-0 (1. zveřejnění, 2026) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-267-3526-7 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

Prolog

„Sieg Heil! Sieg Heil! Sieg Heil!“ Dav vříská, jako by zrovna prožíval silný orgasmus. Muži, ženy, děti, staří lidé, přilepení rameny a stehny jeden na druhého, spojeni jednotnými výkřiky. Je jich přinejmenším dvacet tisíc a všichni nosí v srdci Hitlera. Patnáct měsíců u moci a nové Německo už se zas s hrdostí staví na nohy a hledí do budoucnosti. Konečně! Teď bude možné úplně všechno. Společně to dokážou. *„Sieg Heil! Sieg Heil! Sieg Heil!“* Jaký to mocný pokřik. Führer ho jistě uslyší i z té dálky. Z reproduktorů burácí Wagner. *Valkýra*! Všichni umlknou. Zázrak působí. Pospolitost. Tečou slzy. Nikdo je neutírá. Končí v koutcích úst, mají slanou chuť triumfálního dojetí.

Na scénu přichází asi dvacet mužů. Mají na sobě uniformy organizace Schutzstaffel. Dav jim tleská. Odpovídají napřímenou paží. A zvoláním: *„Heil Hitler!“* Jeden z mužů náhle vykřikne vysoko k nebi jméno: „Samuel Untermyer!“ A dav odpovídá: „Pověste ho! Pověste ho!“ Děti se ptají rodičů, kdo že je ten pán, který má být zabit. „Žid, zlatíčko, Žid!“ odpovídají matky a vískají svým potomkům ve vlasech. Povzbuzeny mateřským gestem a řevem svých otců se ratolesti přidávají a z plných plic skandují: „Pověste ho! Pověste toho Žida!“

„Mami, je ten Žid tady? Opravdu ho oběsí?“

„Ale ne, ty hlupáčku, není tu. Bohužel! Protože by si to zasloužil, miláčku můj. Nenávidí nás. On by zase nejradši oběsil nás!“

„I mě?“

Matka ho zdvihne do náruče a na čelo mu vtiskne polibek. Ti špinaví Židi děsí naše děti, řekne si a křičí ještě hlasitěji, aby ji bylo slyšet až na kraji světa: „Pověste ho! Pověste ho!“

V dokonalé choreografii se zvedají vlajky, šikují se hákové kříže a červená se snoubí s černou. Je to harmonie zášti, možná ono „přežvykování“, o němž mluví Nietzsche. Dva jazyky mísící se v jednom ideálu.

Na tribunu vystupuje za bouřlivého jásotu řečník.

„Kdo koná v rozporu se zájmy této země? Vy, pane Untermyere, svým neustálým podkopáváním Německa. To vy jste narušil mír. To vy jste poštval americkou veřejnost proti Německu. Právě ta část židovského národa, která se vámi nechala vést…“

Ten parchant Samuel Untermyer si dovolil vyzvat k bojkotu německého zboží, aby Amerika dala najevo svůj odpor vůči nacismu. Kdo si myslí, že je? Hned po Hitlerově nástupu k moci založil Nesektářskou protinacistickou ligu. Je to samozřejmě přítel Roosevelta, toho komunisty, toho skorožida, toho obdivovatele černochů. I jeho jméno dav vypíská.

Na konci setkání jiný řečník ukáže na muže v uniformách SS:

„Tito muži jsou tak dobří Američané, že jednoho dne vlastníma rukama učiní židovské nadvládě nad Amerikou přítrž!“

A je konec. Dav pokojně opouští obrovskou palácovou budovu ve stylu art deco. Děti chtějí hot-dogy. Rodiče balí vlajky a strkají hákové kříže do kapes. Lhostejní chodci, kteří proudí v obou směrech po Eighth Avenue, vycházející rodiny ignorují, vypadají docela obyčejně.

Jednoho krásného jarního dne, 17. května 1934, v Madison Square Garden, v samém srdci New Yorku.

PRVNÍ ČÁST

Washington, D.C., červenec 1932

Robert Sterling Clark nahlédl do zprávy v *The New York Times* z 20. července 1932 a strnul úžasem. Butler se nijak nezměnil. Navzdory mizerné kvalitě černobílého snímku, civilnímu oblečení a mnoha letům, která uplynula od jejich posledního a jediného setkání v Číně, nebylo pochyb, že se jedná o téhož muže: bílá košile s vyhrnutými rukávy, hlava nachýlená a obličej vyzáblý, prst namířený směrem k davu – z generála vyzařovala přirozená autorita, jež se Clarkovi vryla do paměti. Pustil se do čtení článku.

Stačilo mu pár řádků. Ach! Už zase ti veteráni tábořící ve Washingtonu, ve stínu Kapitolu! Složil noviny a povzdechl si. Krize sice doléhala na všechny, ale ne všichni hned kvůli pár dolarům běželi fňukat před Kongres nebo před prezidenta Spojených států – náhodou dalšího starého známého, Herberta Hoovera. Když noviny znovu rozložil, nedokázal se ubránit tomu, aby si přítomnost nesčetněkrát vyznamenaného generála ve Washingtonu onoho červencového dne roku 1932 nepropojil s incidentem, k němuž došlo o deset let dříve. Málem je tehdy přivedl na smrt, tenhle inženýr Hoover, kterého si přizvali proto, že znal Tchien-ťin „jako své boty", jelikož tam dohlížel na projekt uhelného dolu. To určitě! Butler, Clark i všichni ostatní nejprve poslušně následovali jeho pokyny na cestě za dalším praporem, než si uvědomili, že se inženýr ztratil a oni s ním. Butler za to pod nepřátelskou palbou zaplatil dírou v noze.

Od května proudily do americké metropole tisíce veteránů Velké války, často v doprovodu manželek a dětí. Zasáhla je demobilizace a těžký úder krize a žádali o prostředky k přežití. Oslavné roky 1918 a 1919 se zdály nekonečně vzdálené. Dříve sloužili jako potrava pro válečná děla a následně pro továrny, dnes už však byli jen nepotřebnou masou. Nestáli by o ně ani psi. A Bůh dobře ví, že i ti měli hlad.

Ve skutečnosti to začalo už v lednu 1931, kdy se do federální metropole vydal Joseph T. Angelo. Cestu z domova v Camdenu v New Jersey ke Kapitolu šel pěšky čtyři dny. Angelo měl na sobě uniformu, která už mu byla příliš velká, byl ověšen nesčetnými vyznamenáními, jež dosvědčovala jeho statečnost během války ve Francii, a umíral hlady. On, který zachránil život generálu Pattonovi, on, jehož vítali jako hrdinu, on, o němž tisk psal jako o „nejodvážnějším Američanovi", teď nebyl nic víc než pouhý potomek italského přistěhovalce, co nedokázal uživit svou rodinu. V té době byl každý čtvrtý Američan bez práce, nezaměstnaných vysloužilců bylo sedm set padesát tisíc. Angelo nepřišel žádat mnoho. Prosil pouze o okamžitou úhradu bonusu, který měl být vyplacen až v roce 1945. Šlo o almužnu. Jeden dolar za každý den strávený ve vojenské službě a dolar a čtvrt za každý den v zahraničí. Prezident Coolidge navíc rozhodl, že kdyby měla částka přesáhnout padesát dolarů, pak bude vyplacena až po veteránově smrti, aby nedošlo k přílišnému zatížení státního rozpočtu.

Angelo stál proti daleko větším pánům, než byl on. Například proti du Pontům. Tito miliardářští průmyslníci jakoukoliv výjimku z onoho zákona zásadně odmítali. Zapomínali, že sami byli federálním státem vyplaceni do posledního centu. Když stál Pierre S. du Pont na počátku dvacátých let v čele společnosti General Motors, prohlašoval, že veteráni představují „nejprivilegovanější třídu v celých Spojených státech". Joseph Angelo přitom ještě před vstupem do americké armády v roce 1917 pracoval v továrně na výrobu střelného prachu, která patřila téže rodině. Svět těch, kteří vlastnili, byl malý, zatímco svět těch, kteří jim podléhali, byl nekonečný. Ve stejném poměru se pak dalo mluvit o štědrosti první skupiny a bídě té druhé.

Zvolení zástupci si Angela zdvořile vyslechli. Jejich pohledy se zastavovaly na amerických i francouzských medailích, jimiž se bývalý voják hrdě pyšnil a které by byl ochoten bez váhání prodat výměnou za práci. Ale bylo to marné. Debaty o předčasném vyplacení narážely na neústupnost ministra financí, bankéře Andrewa Mellona, i na argumenty velkých podnikatelů, kteří si na Kapitolu podávali dveře a se slzou v oku vysvětlovali, že okamžité vyplacení prémií by spustilo inflaci, jež by ohrozila ozdravení americké ekonomiky. Je nám líto, Angelo. Ale nebojte, války v zahraničí jsou pro nás minulostí. A děkujeme vám za všechno. Bránil jste demokracii. To má přece větší cenu než nějaká malá prémie, nemyslíte? Americká ekonomika je na dobré cestě, brzy si najdete slušnou práci. Třeba u du Pontů, kdo ví?

Když se v Portlandu ve státě Oregon ujal slova Walter Waters, v srdcích veteránů ještě stále doutnala zášť a ponížení. Psal se květen 1932. Na Watersovi nebylo ani místečko, do kterého by se dalo zakousnout. Byl samá kost. A nervy. Ale jeho hlas zněl překvapivě mírně, jako by to byl jediný způsob, jak se z toho uzlovitého těla vydrat ven.

„Jsme zapomenutí. Jsme ponížení. Vydám se na cestu do Washingtonu, abych jim připomněl, že existuji. Pokud půjdu sám, no tak holt půjdu sám. Ale pokud nás bude tisíc, nebudou se od nás moct jen tak odvrátit. Pokud nás bude deset tisíc, budou nám muset pohlédnout do očí. Pokud nás bude sto tisíc, vyslechnou nás. Pokud nás bude milion, podvolí se nám."

Na to všichni povstali s pěstí vytrčenou k nebi. Budeme tě následovat až ke Kapitolu. Muži a hrstka žen začali s rukou na srdci zpívat *America the Beautiful*. Jak příjemné být zase pospolu, stanout stejně jako kdysi pod jedním praporem. Byli nezastavitelní. Protože byli Američané a stáli na správné straně dějin.

Dlouho nemeškali a vydali se na cestu. Už následujícího dne opustilo Portland tři sta bývalých vojáků. Mnozí z nich znovu oblékli své uniformy, které jim na tělech poznamenaných bídou doby jen volně visely. Kontingent postupoval rychle, těžil ze shovívavosti strojvůdců, kteří je nechávali cestovat v nákladních vagonech. V Iowě, na východním břehu řeky Missouri, se vedení železnic spolu s místní policií pokusily zasáhnout

a učinit tomuto putování na černo přítrž. Mediální rozruch kolem události však mobilizoval výpravčí po celé zemi. Skupina z Portlandu tak projela Illinois, Indianu, Ohio, Pensylvánii i Maryland s ohromující rychlostí. Bonusová armáda s Watersem v čele byla na pochodu. Během jejich pouti se zrodila myšlenka uspořádat ve Washingtonu protest, který potrvá tak dlouho, dokud jim nebude slíbená prémie vyplacena.

„Už se nebudou moci odvrátit. Ať zraky stočí, kam budou chtít, střetnou se s těmi našimi. Jejich duše prohnijí za tu nevděčnost."

Těmito velkými slovy si Waters získával davy. Za normálních okolností by se v jeho šlépějích nikdo nevydal. Ale tehdy, uprostřed bídy a ponížení, neměli co ztratit. Zpívali, jako by na tom závisel jejich život. *America, America*… Jak jen tu zemi, která s nimi zacházela tak krutě, milovali. Jinou neznali. Z Francie či Belgie viděli jen přístavy v mlze a rozbahněná bitevní pole. A také smrt. Amerika – to bylo jejich dětství i jejich budoucnost. *America! America!*

Váleční veteráni byli ubytováni v prázdných budovách po celém městě. Hlavní tábor vznikl na březích řeky Anacostia, přímo naproti centru Washingtonu. Asi pětadvacet tisíc lidí se usadilo pod provizorními přístřešky, postavenými ze všeho, co bylo po ruce – především z dřevěných beden a vraků starých automobilů, na něž bílou barvou psali své požadavky. Vypadali jako vandráci. Na fotkách z té doby se usmívají. Protože na fotkách se člověk vždycky usmívá. Jakmile ale z hledáčku fotoaparátů zmizeli, tváře se jim zkřivily. Žaludky svíral hlad. Lidé z okolí jim tu a tam přinesli pár krajíců chleba nebo kus slaniny – hlavně dětem, občas i matkám. Otcové přespříliš pili. Dětské vzlykání se v noci ozývalo do deště ran. Sebrat se a odejít s úsvitem ale nepřipadalo v úvahu. Neurazili přece takovou cestu proto, aby se vraceli bez jediného dolaru. Ti bídáci odnaproti, z druhého břehu řeky, usazení v bezpečí Kapitolu, který na ně shlížel v celé své neoklasicistní velikosti, jim musí zaplatit.

A pak, na začátku července, se veteráni a jejich rodiny, vyčerpaní dlouhým čekáním, v propoceném městě, které každé

léto zaplavují komáři, rozhodli vydat na pochod ke Kapitolu a překročili Anacostii. Připojili se k několika dalším, kteří byli na druhém břehu už celé týdny. Spali pod širým nebem, nečekaně chladným nocím navzdory. Nahlas si to nepřiznávali, ale cítili se dobře. Někteří z nich byli snad i šťastní. Oslovovali se „bratře". Senát návrh zákona zamítl. Nedostanou ani cent. A tak se rozhodli, že už se odtud nehnou. Nikdy. Umřou tu na tomhle bitevním poli bez nepřítele. Poraženi politiky v oblecích. Lidskou nevděčností. Plivali na zem a vyhrnovali si rukávy. Vtrhnout do Kapitolu násilím? Uvažovali nad tím. Policistů nebylo moc. Kdyby vynaložili trochu úsilí a odvahy, dovnitř by se dostali. Už se viděli, jak drží senátory v šachu a nutí je hlasovat tak, jak si žádala morálka. Do čela takové armády se však nikdo neodvažoval postavit. Dokonce i Waters couvl, mínil, že ještě nenastal ten správný čas. Že se blíží volby a že nový prezident je možná vyslechne.

Nedaleko odtud, v oválné pracovně, se právě uvedl muž v uniformě. Všechno na něm působilo tvrdě, čelisti i ramena.

Hoover zůstal sedět ve svém křesle. Ani generála nevyzval, aby se posadil. Schůzka měla být krátká. Už měl těch křiklounů pod okny víc než dost.

„Takže komunisti, říkáte, generále?"

„Ano, pane prezidente. Pořádně rudí, nic polovičatého. Ne všichni, ale jejich vůdci určitě. Pokud je necháme jednat, budeme mít za pár dní nad Kapitolem srp a kladivo…"

„Nepřehánějte. Vždyť ty lidi znáte stejně dobře jako já. Brodili jsme se ve stejné lepkavé břečce. Většina z nich jsou jen ubožáci…"

„Pane prezidente, při vší úctě se obávám, že si neuvědomujete závažnost celé hrozby…"

„Tak mi, generále, dejte přečíst tu svoji slavnou zprávu. Tedy pokud vůbec existuje."

MacArthur se uvolnil. Muži se na sebe usmáli. Oba velmi dobře věděli, že žádná zpráva neexistuje. Aby však mohli vyslat armádu vyčistit trávníky National Mall i jeho okolí, potřebovali nějakou záminku. Hoover ten nápad o komunistech přijal. Bylo to jednoduché a geniální. Vždyť kdo se v Americe v roce 1932

nebál rudých? Postačí, když budou tvrdit, že někteří z nich už stáli na pozadí velkých stávek roku 1919, a bude po starostech.

„Vyčistěte mi ten močál, generále. Žena už je tu pod okny nesnese."

„Dobře, pane prezidente. Moji muži budou brzy připraveni. Čekáme jen na rozkaz k zásahu."

„Tady ho máte. Teď mě prosím nechte. Máte lepší věci na práci než kouřit doutník s prezidentem Spojených států."

Psalo se 19. července 1932. Přibližně ve stejnou dobu se před táborem objevil jiný generál, jménem Butler, se svým synem po boku. Davem to zašumělo. Byl to hrdina. Kameraman právě dokončoval přípravy. Butler si sundal sako. Bílá košile, kšandy. Odmítl si obléct uniformu, což Waters, který ho přemluvil, aby přišel vyjádřit Bonusové armádě podporu, nesl s velkou nelibostí. Odkašlal si a rozhostilo se ticho. Tisíce tváří se obrátilo jeho směrem.

„Jste velcí Američané. Svou lásku k vlasti vyjadřujete způsobem, jaký se dnes téměř nevidí. A teď mluvím ze srdce člověka, který měl tu čest vám velet. Vám i tolika vašim bratrům před vámi. Abych se tu dnes mohl ocitnout, musel jsem ujít dlouhou cestu. Jako by mě celý můj život měl dovést právě před vás – mé přátele, mé muže."

Pár lidí zatleskalo, ale většina byla příliš dojata, než aby se odvážila tu slavnostní chvíli narušit.

Butler pokračoval:

„Máte úplně stejné právo mít tady své lobby jako každá ocelářská společnost. Když slyším, kolik lidí o vás mluví jako o vandrácích, přivádí mě to k šílenství. Bůh je mi svědkem, že v letech 1917 a 1918 se o vás jako o vandrácích nemluvilo."

Tábor jako jeden muž vybuchl. Ta slova jimi pohnula. Byli vyslyšeni. Waters potlačil vzlyk. Butler sestoupil z malé tribuny, odhodlaný strávit s těmi muži – se *svými* muži – noc. Dlouho do noci popíjeli pivo a vzpomínali na válku. Za svítání, po talíři brambor, kávě a černém chlebu, doprovodil hlouček veteránů generála a jeho syna k autu. Waters mu stiskl ruku. Na zpáteční cestě si generál ve výslužbě promítal před očima jako film celý svůj život. Kolikrát jen vedl válku ze špatných důvodů. Pro

firmy, pro miliardáře, kteří zkorumpovali politickou moc. Teď očistil alespoň nepatrný kousek své duše. Zbytek už zůstane navždy poskvrněn.

Povzbuzeny Butlerovými slovy se tisíce mužů rozhodly zůstat. Dokud si pro ně někdo nepřijde. Kdo by se odvážil?

O devět dní později se táborem rozšířila zvěst. Ohavná zvěst. „Zabili dva naše kluky. Střelba, policajti. Přísahám." Do tábora přiběhla zadýchaná žena a zhroutila se v slzách. „Zabili ho!"

28. července zahájil MacArthur plánovanou operaci. Před Kapitolem panovalo bouřlivé počasí. Temně šedou oblohu brzy rozervou blesky. Děti, fascinované tou podívanou, by si příchodu ozbrojených sil ani nevšimly. Než generál vyslal své muže, pronesl k nim tento bojový projev:

„Budete-li muset střílet, nezapomínejte, že pár obětí bude považováno za mučedníky, ale větší množství za názornou lekci. Jakmile začnou prchat, použijte bodáky, abyste je popohnali. Pokud vezmou nohy na ramena, pár dobře mířených ran do zadku jim bude pobídkou. Budou-li klást odpor, nezbude než je zabít. Ochráníte Ameriku před komunistickou havětí, která se často maskuje za mírumilovné pacifisty, pánové."

Po boku generála stál major Dwight Eisenhower a kousal se do rtů. Celé to v něm vyvolávalo jen odpor. Samé tlachy, nic než tlachy. Ale rozkaz byl rozkaz.

Po poledni vyrazily z Fort Myer, ležící nedaleko federální metropole, čtyři jezdecké oddíly, čtyři pěší roty, jedna eskadra kulometů a šest tanků. Kolem půl páté si jeden zpravodaj všiml, že si muži nasazují plynové masky. Útok byl na spadnutí. MacArthur spěšně kývl na setkání s Watersem. Nebyl tomuto nápadu sice nakloněn, ale pokud by to mělo situaci v terénu usnadnit… Waters byl znepokojený. Věděl, že boj je nerovný, a chtěl nějaké záruky.

„Potvrzujete mi, že veteráni z tábora dostanou čas v klidu odejít i se svými věcmi?"

„Samozřejmě, příteli. O to se nebojte. Veškerá síla bude použita jen před Kapitolem a Bílým domem. A to s citem."

„Věřím vám."

„Jako voják vojákovi.“
„Jako voják vojákovi.“

National Mall byl zamořen dusivým plynem, který brzy zahalil Kapitol do husté mlhy. Veteráni zvraceli jeden přes druhého, zatímco je ozbrojené síly bez obtíží tlačily pryč. Vypukla válka, skutečná válka, v samém srdci hlavního města. Prezident Herbert Hoover sledoval tu podívanou ze své rezidence a usmíval se. Jeho ženě to udělá radost, až se vrátí do Washingtonu, ze kterého vymetou ty vandráky.

MacArthur, vybuzený tímto divadelním triumfem, zapomněl na své sliby i na prezidentský rozkaz a nechal své muže pochodovat až k táboru Camp Marks. Ta ubohá Bonusová armáda měla být zničena. Dva veteráni při rychlém a brutálním útoku zemřeli. Sotva dvouměsíční nemluvně nepřežilo zásah plynem. Osmiletý chlapec přišel o zrak. Novináři začali mluvit o „bitvě o Washington“, což MacArthurovi nadmulo hruď pýchou. Za svítání tábor podpálil, zůstaly po něm jen výpary, které visely ve vzduchu ještě dlouho poté. Generál jásal. Na rychle svolané tiskové konferenci se pochlubil, že provedl vítěznou vojenskou operaci, která neskončila krveprolitím. Když si to Butler u sebe doma v novinách všechno přečetl, zvedl se mu žaludek.

Walter Waters byl odteď velitelem poražené armády. A tehdy se stal zázrak. Zázrak v podobě velikána s rezavými vlasy. Tenhle velikán, bývalý boxer Edward McCloskey, byl shodou okolností starostou Johnstownu. Zvedl telefon a zavolal přemoženému lídrovi.

„Watersi?“

„U telefonu…“

Waters se zrovna rozhlížel po té spoušti. Z tábora Camp Marks, který po celé měsíce poskytoval útočiště osmi tisícům veteránů Bonusové armády i jejich rodinám, zůstaly jen ohořelé trosky.

„Tady starosta Johnstownu v Pensylvánii. Musím vám říct, že jsem kvůli tomu všemu bulel jako malej kluk.“

„Děkuju, pane starosto…“

„Nevolám vám jen proto, abych vám poděkoval, Watersi. Chtěl bych vám nabídnout rozlehlý pozemek na území našeho města. Máme tu jeden starý park. Co vy na to?“

„Jsou nás tisíce…“

„Ten park je velký.“

„… možná osm tisíc…“

„Je hodně velký!“

„Děkuju. Vážně. Mým chlapům přišlo nepředstavitelné, že by se měli vrátit domů. Budeme mít co jíst a kde se umýt? Můj *chief of staff* Doak A. Carter se vám ozve, abyste se domluvili na podrobnostech. Sdílí náš pohled na věc.“

„V Johnstownu umíme přivítat přátele. Těším se, až si potřeseme rukou. Amerika potřebuje lidi, jako jste vy. Jako jsme my.“

Konverzaci zakončil starostův hlasitý smích.

Johnstown, Pensylvánie, 29. července 1932

Následujícího rána stál kapitán Carter v kanceláři starosty Johnstownu. S vlasy pečlivě uhlazenými dozadu, oděný jen v košili bez saka a bez kravaty nevypadal zrovna jako muž, který včera čelil palbě americké armády. Před velikánem, jenž si kladl otázku, kdo z nich dvou – zda jeho host, nebo on se svou štědrou nabídkou – má v rukou skutečnou převahu, si zachovával podivný klid.

„Pane starosto, chtěl jsem vám jen říct, že na mně osobně vůbec nezáleží. Jde mi o ty tisíce mužů, žen a dětí."

„Ano, ano, dobrá. A kdy dorazí?"

„První už jsou na cestě. Měli by tu být každou chvíli. Ostatní dorazí zítra ráno. Než přijde srpen, bude z vás chlouba Ameriky, pane starosto."

Při těch slovech McCloskey pocítil, jak se mu nadýmají prsa pýchou.

Tenhle místní politik žije jen z lichotek, pomyslel si Carter, když opouštěl kancelář. O pár minut později si v chodbě obstaral telefon, aby zavolal Watersovi, který zůstal ve Washingtonu.

„Waltre?" zašeptal Carter, aby ho nikdo neslyšel.

„Mmmm, ano, mluvil jste se starostou?"

„Zrovna od něj jdu. Je přesně takový, jak jste mi ho popsal. Možná ještě ubožejší. Každopádně, udělám to prohlášení. Je tu novinář z *The New York Times*, pensylvánský zpravodaj, který za mnou běhá jako pejsek až do McCloskeyho kanceláří. Hodím mu kost k ohlodání."

„Ano, kapitáne, udělejte to, jak jsme rozhodli. A nenechte se zdržovat prohlášeními guvernéra Pichota, který chce, abychom z jeho státu táhli pryč. Vojáky na nás nepošle. Je nás víc. Říkám vám to už celé měsíce: početnost je naše síla. Větší než naše mise. Náš počet…“

Carter, zvyklý na Watersovy dlouhé tirády, už dál neposlouchal. Zajímalo ho jen to velké prohlášení, které se chystal učinit. Možná se zapíše do dějin. On, obyčejný kluk z Michiganu.

Jak se dalo čekat, reportér *The New York Times* se potuloval opodál a předstíral, že je plně zaměstnán záležitostmi johnstownské radnice. Carter si ho rychlým gestem přivolal k sobě.

„Mám pro vás oznámení nejvyšší důležitosti. Myslíte, že by mohlo vyjít zítra na titulní straně? Sobotní vydání je přece nejčtenější, že ano?“

„Ano, to máte pravdu. Titulní stranu vám ale slíbit nemohu. Záleží, co mi řeknete, a dál rozhodnou šéfové v New Yorku.“

„Samozřejmě.“

Carter neváhal, vytáhl z kapsy papír a spustil:

„Toto je prohlášení generála Waltera Waterse. Dám vám jeho kopii, abychom předešli zkreslení. Tak tedy: *Navzdory hanebné operaci vedené generálem MacArthurem na rozkaz samotného prezidenta Spojených států Herberta Hoovera, si naše velitelství ve Washingtonu, D. C., zachováme.*“

„To je všechno?“

„Nechte mě mluvit. Užijte si tento historický okamžik. Píšete si? Takže: opakuji, že velitelství Bonusové armády, která se tedy nerozpouští, zůstává ve Washingtonu, na poli trosek, jež samy o sobě vypovídají o oprávněnosti našeho boje.“

Novinář si v horečném spěchu teprve vytahoval z kapsy zápisník. Carter si s očima plnýma pohrdání odkašlal a dopřál mu ještě dvě minutky.

„*Oznamuji, že právě zde v Johnstownu, kam nás pozval starosta Edward McCloskey, zřídíme zítra velitelství nové organizace: khaki košile…*“

„Khaki košile?“

„Mlčte… *organizace, která se chce stát politickou silou. Vyhlašuji výzvu: nechť se k nám připojí všichni nezaměstnaní, všichni nuzáci.*

Když se spojíme, bude mít náš hlas větší váhu. A pokud nás nevyslechnou, vrátíme se do Washingtonu. Nebude nás deset tisíc, ale sto tisíc. Nebude nás sto tisíc, ale milion. Nebude nás milion, ale deset milionů! Poučili jsme se. Vzali jsme si tu lekci k srdci. A pokud nás nadále budou přehlížet, potáhneme na Washington. Převezmeme moc, která nám teoreticky náleží. ‚Moc lidu, lidem a pro lid,' říkával Lincoln. Převezmeme Kapitol. Zachráníme americkou demokracii. Zachráníme Ameriku. Přidejte se k nám. Dějiny vás upřeně sledují!"

Carter složil papír a strčil si ho zpátky do kapsy košile. Bylo vidět, že je dojatý. Jeho úkol byl splněn. Waters na něj bude hrdý. Stroj se dal do pohybu. Nebylo možné couvnout. Zítra dostane země na výběr. Zítra. Zítra!

Novinář ho vytrhl z myšlenek.

„Dá se vaše hnutí označit za ‚fašistické'? Ty khaki košile k tomu svádějí, nemyslíte?"

„Na všechny tyto otázky odpoví Walter Waters. Ale pokud chcete znát můj názor: klidně ve svém zítřejším článku slovo *fašistický* použijte, když se vám zachce – mně to vadit nebude. Pozorně sledujeme, co ve své zemi uskutečňuje pan Mussolini. A vidíme, že uvádění jeho myšlenek do praxe je účinné. Takovou účinnost budeme ještě moc potřebovat."

Zpravodaj, skrývající své ohromení, chvíli váhal, než odpověděl:

„A pan Hitler v Německu?"

„Ten zatím nic nedokázal. Pokud vím, není u moci. Nestal se ani kancléřem…"

Poprvé za svou kariéru pocítil tenhle pisálek, jehož jméno zmizí v propadlišti dějin, strach. Tón toho vysoce postaveného důstojníka americké armády nevěstil nic dobrého.

Svůj zítřejší článek začne těmito slovy:

„*Vůdci Bonusové armády, vyhnaní z Washingtonu, zde už tohoto večera shromažďují své rozehnané přívržence, pokoušejí se proměnit křížovou výpravu válečných veteránů v jakési fašistické hnutí a vyzívají ‚všechny americké občany věrné ideálům Ústavy', aby se k nim připojili.*"

Když článek v horečném zápalu dopíše, uvědomí si, že se celý třese.

4097 Albany Post Road, Hyde Park, New York, o několik dní později

Muž si s úsměvem na rtech vychutnával ranní tisk, začtený do všech událostí uplynulého týdne, především však do zprávy o MacArthurově zásahu. Přestože se prezidentské volby měly konat až za čtyři měsíce, Franklin Delano Roosevelt věděl, že je vyhrál. Veteráni Hooverovi nikdy neodpustí. Mnoho Američanů bylo otřeseno. Když si k tomu člověk připočetl nezaměstnanost, bídu a krizi, nepotřeboval být věštec, aby dokázal výsledek roku 1932 předpovědět.

„Vsadím se s vámi o cokoli, že v březnu 1933 budu skládat přísahu," prohodil Roosevelt posměšně směrem k Bernardu Baruchovi, který pobaveně pozvedl obočí.

Z druhého konce salonu v Rooseveltově domě v Hyde Parku mu „osamělý vlk z Wall Street" odvětil ve stejném tónu:

„To budou mít moji kamarádi z Wall Street radost. New Deal je jejich vášeň."

Ironie té poznámky Roosevelta tak rozesmála, že z toho upustil doutník.

„Poslyš, Baruchu! Všichni ti vaši miliardářští kamarádi budou muset pustit chlup! Pro mě za mě jim na krk pověsím zlaté řády, jen když budou solit…"

Bernard Baruch se usmál, ale věděl, že i když pocházejí ze stejného světa, zeď, do níž brzy narazí, je mnohem vyšší, než si Roosevelt dokáže představit.

„Baruchu, potřebuju vaše ruce!"

Finančník přiskočil, aby mu pomohl posunout těžký vozík.

„Pojďme na terasu, musíme si promyslet, co dál. Přebíráme moc!“

Se stránkami novin odložených na konferenčním stolku si pohrával vítr. Znělo to jako šelest křídel, přerušovaný jen kovovým zvukem křesla, které neslo váhu budoucího prezidenta Spojených států.

„Nikdy vás nenechají na pokoji, Frankline, opakuju vám to pořád. A znovu…“

„Ano, ano, republikáni mi říkají ‚slečno Nancy‘, mají mě za změkčilce, to je stále ta samá písnička, Bernarde…“

„O nich nemluvím. Ti mě neděsí. Ti prohrají volby a spořádaně půjdou domů.“

„Tak koho máte na mysli? Jediný člověk, který mě opravdu děsí, je Eleanor. Bojím se, že už mě nemůže vystát…“

„To je vtipné, Frankline, ale nepodceňujte své nepřátele. Schválně neříkám *protivníky*, ale *nepřátele*. Souhlasím s vámi, že jste vyhrál. A myslí si to i oni. Stáváte se tudíž mužem, kterého je třeba odstranit.“

„Předpovídáte mi Lincolnův osud? To není špatný způsob, jak se zapsat do dějin,“ rozchechtal se demokratický kandidát.

„Znám je stejně dobře jako vy, možná dokonce o něco lépe. Na ‚slečnu Nancy‘ zapomeňte. Víte, jakou novou přezdívku vám vymysleli teď? ‚Rosenfeld‘.“

„No tedy! Vidíte, jsem vyvolený!“

Ta poznámka ho rozesmála ještě víc.

„Jen se smějte, ale dovolte mi zasít malé semínko. Buďte opatrný. Buďme opatrní. Nikdy nám nedají pokoj. Mají na to prostředky a možná i zbraně.“

„Jedno po druhém, Baruchu. Teď se připravme na dnešní večerní meeting. Upozorněte novináře, že mě jako obvykle nesmějí fotit v tom zatraceném invalidním křesle.“

„Samozřejmě, vyřídím jim to. Tím, že si znepřátelí budoucího prezidenta Spojených států, by novináři nic nezískali…“

„No, konečně, Baruchu, teď máte svatou pravdu. Popovezte mě k oknu, prosím. Rád bych si užil výhledu do zahrady. Ty růže jsou nádherné.“

Návrat do Johnstownu, Pensylvánie, srpen 1932

O několik dní později se atmosféra v Johnstownu proměnila. Důvodem byla jedna zcela soukromá schůzka, ke které došlo v polovině srpna v Bílém domě.

Daniel Willard pozdravil prezidenta Hoovera způsobem, jakým se zdraví staří známí.

„Willarde, posaďte se, prosím! Myslím, že naposledy jsem vás viděl na titulní straně magazínu *Time*… Kdy to bylo, v lednu?"

„Přesně tak, pane prezidente, v lednu. Vaši poradci vám jistě náležitě osvěžili paměť, než mě do oválné pracovny uvedli…"

Hoover zaburácel smíchy.

„Nic vám neunikne! Děkuju, že jste mě rozesmál, v těchto neklidných časech moc příležitostí pobavit se nemívám…"

„Předpokládám, že moje přítomnost zde s těmi ‚neklidnými časy' souvisí."

Pečlivě vyslovil ta dvě slova, která by sám od sebe nikdy nepoužil.

„A silně pochybuji, že by jejím hlavním důvodem byla titulní strana *Time*, která tolik potěšila mou matku…"

„Nebuďte tak skromný, Danieli. Snížení platů železničářů po celé zemi o deset procent rozhodně není v téhle těžké hospodářské situaci bezvýznamným krokem."

„To ale pořád nevysvětluje, čím jsem si vysloužil toto vážené setkání."

„Dělá mi starosti Bonusová armáda. Na můj vkus jsme je vyhnali až příliš tvrdě; ten MacArthur je ostatně náramně

horká hlava. Takže už mi sice nestojí přede dveřmi, ale stále to nevzdali, usadili se v jakémsi zapadákově jménem Johnstown, v Pensylvánii."

„Vím o tom, pane prezidente. Čtu noviny."

„Dobře, tak pojďme rovnou k věci. Ušetřím vás planých argumentů. Tahle záležitost mě, stručně řečeno, vychází pěkně draho. Roosevelt se už vidí v Bílém domě a já mu musím dát za pravdu. Zvlášť teď, když ti ztřeštěnci svolávají všechny nezaměstnané z celé země. Nelíbí se mi, že se Waters snaží stylizovat do role duceho. Je to samozřejmě ubohé, ale pro mé znovuzvolení i nebezpečné…"

„Jistě vám neuniklo, že já nejsem generál MacArthur…"

„Právě! Za chyby jiných už jsem zaplatil dost. Vydejte se do Johnstownu a jakožto velký šéf železnic najděte způsob, jak je odtamtud dostat."

„A mám hlásit, že přijíždím jménem prezidenta Spojených států amerických?" zeptal se Willard s lehce posměšným tónem, kterého si Hoover, se kterým se přátelil už dvacet let, hned všiml.

„Starosta, který nejdřív dělal ramena, už nějak nemůže snést nářky svých spoluobčanů. Je třeba mít pro ně pochopení: zatímco oni sami nemají co do huby, pod okny jim žijí cizinci, kterým se zadarmo dostává ubytování, a ještě se jim před zraky všech vaří, pere a uklízí."

„Rozumím."

Když Daniel Willard vystoupil z vlaku na nádraží v Johnstownu v Pensylvánii, nikdo neměl tušení, že přijíždí přímo z oválné pracovny. V pronikavém rachotu, který nutil lidi zvýšit hlas, se k němu vydal starosta v doprovodu veškeré místní honorace a pozdravil ho upřímným, mužným a uctivým stiskem ruky. Edward McCloskey byl na své město nesmírně hrdý. Nestávalo se každý den, aby do tohohle poněkud zapadlého městečka zavítala tak významná osobnost. I vlakový personál přišel toho velkého muže pozdravit. Představit se svému šéfovi nebylo na škodu. Willard, vyzáblý a šlachovitý muž sevřený v tmavém obleku, stál totiž od roku 1910 v čele jedné z největ-

ších železničních společností v zemi – proslulé Baltimore and Ohio Railroad. Navzdory zavádějícímu jménu firmy, které odkazovalo na její původ, rozšiřovala své železniční tratě po celé Nové Anglii.

„Naše nádraží patří k nejkrásnějším v kraji," prohlásil McCloskey. „Nemyslíte, pane Willarde? Pojďme pěšky na radnici, aspoň se projdete po hlavní třídě, je tam jeden krásnější obchod než druhý, i když jsou některé z nich už příliš dlouho zavřené… Ach, ta krize, ta krize…"

Protože byl zdvořilý, držel si Daniel Willard na rtech strnulý úsměv. Ale protože byl také mocný a zároveň upřímný, nemohl si zároveň odpustit tichou poznámku určenou pouze starostovu uchu:

„Nejsem tady za turistikou. Máme práci a ta práce spěchá. Kristepane, nemáte vůz, kterým bychom na radnici dojeli?"

McCloskey lusknutím prstů přivolal jednoho ze svých poradců a za okamžik se oba muži řítili vysokou rychlostí středem města a nechali všechny obchody i obchodníky, kteří vyčkávali ve dveřích na jejich průvod, za sebou. Když dorazili na radnici, Willard se ujal slova:

„Pane starosto, mám pro vás řešení."

„A kdo říká, že mám nějaký problém, Willarde?"

„Čtu noviny a mám velké srdce. Takže ano, vím o vašem problému a přicházím s řešením."

Zaskočený McCloskey se na chvíli odmlčel. Nikdo netouží po roli štědrého muže, který musí vzít zpět svůj dobrý skutek.

„Moji spoluobčané jsou rozzuření a komunální volby se blíží," připustil. „I já mám velké srdce. Až příliš velké. Přivítal jsem ty ubožáky s otevřenou náručí a teď si za to rvu vlasy…"

„Nevyčítejte si to. Přesuneme je daleko na západ."

„Na to oni ale nikdy nepřistoupí!"

„Buďte rázný. O mně se nezmiňujte. A už vůbec ne o Bílém domě – ano, jsem tu na přímý rozkaz prezidenta Spojených států, který na vás obzvláště myslí."

McCloskey měl co dělat, aby mu nespadla brada. Právě proti němu stál muž, který před chvílí mluvil s prezidentem. A co bylo

bláznivější – ti dva o něm nejspíš mluvili, vyslovili jeho jméno! Aby neztratil tvář, kopl do sebe pořádný lok whisky a nasadil nevzrušený výraz.

„Hm, chápu… Cestovat vlakem zadarmo jim bude připadat podezřelé, ale dobře, půjdu si pořádně zahulákat. A jestli zmiznou…“

„Čeká vás nové volební období v čele tohohle krásného města,“ uzavřel Willard, zatímco se už zase soukal do saka.

Návštěvník se zadíval na mraky za oknem starostovy kanceláře. Byl čas vrátit se do Washingtonu.

Následujícího dne v poledne nakráčel McCloskey odhodlaně do tábora. Veteráni se shromáždili před malým dřevěným pódiem, postaveným speciálně pro tuto příležitost. Přestože neměl mikrofon, nikdo jeho slova nepřeslechl. Křičel tak, že mu na krku vystupovaly žíly.

„Bůh vás poslal sem a já vás posílám pryč. Chci vám něco říct. Můžu tady kohokoli z vás zpráskat jako psa. Jestli mi nevěříte, pojďte blíž… Budete se vracet domů jako v bavlnce a jídla bude dost pro každého z vás. To je víc, než pro vás udělal Hoover, ne? Teď vám dávám pauzu, lidičky. Trochu si odpočiňte. Pak se vydáte na nádraží a já sám osobně dohlédnu na to, aby váš odjezd proběhl setsakra hladce. Stojí tam krásné vlaky, které čekají jen na to, až budou moct zadarmo odvést vaše zadky. Nezavolám jediného vojáka, aby vás přišel zmasakrovat. Ale pokud se nepodvolíte… vyrazím zuby všem, kdo se tady budou dál poflakovat.“

Nastalo ticho jako v kostele, veteráni si vyměňovali pohledy. Oceňovali upřímnost toho projevu a všichni zároveň dobře vnímali vyslovenou výhrůžku. Vzpomínka na Washington byla stále živá. Rány ještě nezhojené. Na to, aby se znovu postavili americkým vojákům, už neměli sílu. Beze slova si sbalili věci a vyrazili směrem k nádraží. Za doprovodu místní policie kráčeli v unaveném zástupu, příliš vyčerpaní na to, aby kladli odpor. Vlaky už na ně čekaly. Všechno bylo dobře zorganizované. Když u kormidla stojí šéf, hned je všechno jednodušší, pomyslel si starosta.

Vyrazili na západ, jak bylo domluveno. Daleko, předaleko od Washingtonu. Daleko, předaleko od politických průšvihů a zároveň tak blízko nové potupě a bídě, která je tam čekala. Manželka, která spustí na svého muže, jenž se po práci zastavil v hospodě: „Tak ty sis myslel, že z toho vyvázneš takhle snadno? Vrať se domů. Líbilo se ti bláto ve Washingtonu a v Johnstownu? Tady na tebe čeká lepidlo. Už se z něj nikdy neodlepíš. Ani to nezkoušej. Vážně. Teď jsi uvězněný ve svém ubohém lidském údělu. Na prosezené pohovce budeš donekonečna přežvykovat těch pár měsíců bratrství a naděje. Možná uroníš pár slz. A pak, jestli chceš znát můj názor, z té pohovky jednoho dne vstaneš a zhroutíš se. Až budeš padat, uvidíš ten svůj mizerný život, to bláto a nic než bláto. K. O. na věčnost. Všechny ty knock-downy, co ti život uštědřil, tě udolaly. Ostatní budou příliš zaneprázdněni bojem o přežití, než aby ti přišli na pohřeb. Máš štěstí, že máš děti, které tě opláčou. Opona. Konec tvé existence. A přesto – jak krásné byly ty měsíce hněvu a naděje. Za nic na světě bys je nevymazal z paměti, a i když ti nepřinesly ani dolar navíc, ty písničky byly tak fajn, ti kamarádi… dokonce i po tom blátě se ti stýská."

Během několika hodin byl Johnstown vyčištěn – od lidí i špíny. Pro mnohé jeho obyvatele to znamenalo to samé. Špína jako špína. Konečně se jí zbavili.

23 Wall Street, New York, 9. listopadu 1932

Řidiči v bílých rukavičkách zaklapli dveře a vozy pokračovaly dál v nepřetržitém baletu. Muži, kteří vypadali, jako by je odlili z jedné formy, vcházeli jeden po druhém rozhodným, horečným krokem do vstupní haly sídla banky J. P. Morgan, Wall Street 23. Všichni byli oblečeni v černém. Obleky, svrchníky, naleštěné střevíce. Znali to prostředí tak důvěrně, že se ani neobtěžovali pohlédnout na obrovský křišťálový lustr visící nad jejich hlavami v černých klobouících. Po carrarském mramoru se rozléhal klapot podpatků dokonale nablýskaných bot a občasný ťukot hůlky. Přízemí, ve kterém obvykle panoval obchodní ruch a shon, bylo teď sevřené tíživým tichem. Nikdo se neodvažoval ani špitnout. Na nízkém stolku ležel ranní výtisk *The New York Times*: „Rooseveltova lavina smetla národ. Překročil hranici pěti set volitelů." Robert Sterling Clark si pro sebe tiše povzdechl.

Mladá žena odvedla muže beze slova jednoho po druhém k výtahům.

Situace byla vážná. Došlo na nejhorší. V salonu ve čtvrtém patře všichni čekali na dnešního hosta. Všichni se mezi sebou znali. Studovali na stejných univerzitách, patřili do stejných bratrstev. Jejich manželky byly přítelkyně. Jejich děti byly zapsány do stejných klubů. A tak to mělo zůstat tak dlouho, jak to jen půjde. Nejspíš navždy. A přece se objevilo zrnko písku, kvůli kterému se toto krásné uspořádání světa najednou zadrhlo. Ano, situace byla vážná. Natolik vážná, aby se tu všichni sešli v osm hodin ráno, ve středu 9. listopadu 1932.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Spiknutí. Stín fašismu nad Bílým domem**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.